Національні інтереси України
2(19) 2026
ISSN 3041-1793 Online

УДК 339.543:351.713 (477)

https://doi.org/10.52058/3041-1793-2026-2(19)-1226-1237

Микитенко Тетяна Владиславівна кандидат економічних наук, доцент, Державний податковий університет, м. Ірпінь, https://orcid.org/0000-0002-9479-2517

Чорна Тетяна Миколаївна кандидат технічних наук, доцент, Державний податковий університет, м. Ірпінь, https://orcid.org/0000-0001-9923-8737

Солоп Анастасія Петрівна здобувачка вищої освіти спеціальності 073 Менеджмент Навчально-наукового інституту економічної безпеки та митної справи, Державний податковий університет, м. Ірпінь, https://orcid.org/0009-0003-0824-742X

Ручка Євгеній Дмитрович здобувач вищої освіти спеціальності D7 Торгівля Навчально-наукового інституту економічної безпеки та митної справи, Державний податковий університет, м. Ірпінь

ТОВАРОЗНАВЧА ІДЕНТИФІКАЦІЯ КРИТИЧНОГО ІМПОРТУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: БАЛАНС МІЖ СПРОЩЕННЯМ МИТНИХ ПРОЦЕДУР ТА МИТНОЮ БЕЗПЕКОЮ

Анотація. Механізм «критичного імпорту» інституціоналізований в Україні у 2022 році як реакція держави на необхідність стабілізації валютного ринку та забезпечення безперебійного ввезення стратегічно важливих ресурсів під час повномасштабної агресії. Метою впровадження механізму стало раціональне використання валютних резервів шляхом обмеження імпорту товарів, що не мають критичної важливості для економіки та життєзабезпечення. Перелік критичного імпорту змінювався відповідно до потреб економіки та оборонного сектору.

Поняття «критичний імпорт» стало новим елементом регуляторної політики у світі, зокрема, ЄС під час енергетичної кризи 2022–2023, а в Україні набуло специфічної воєнної адаптації.

Критичний імпорт включає товари життєво необхідні для економіки, обороноздатності, енергетичної безпеки та соціальної сфери, зокрема оборонну техніку, медикаменти, будівельні матеріали, паливо та генератори, матеріали для критичної інфраструктури. Особливість критичного імпорту полягає у стратегічному пріоритеті, спрощених митних процедурах, пільгах та посиленій товарознавчій ідентифікації, яка забезпечує достовірність характеристик

ISSN 3041-1793 Online

товарів: правильну класифікацію, визначення митної вартості та країни походження. Зазначено, що в умовах спрощених процедур митного контролю особливо актуальною стає дистанційна товарознавча ідентифікація на основі електронних даних, фото- та відеофіксації, електронних каталогів і технічної документації, що підвищує точність і прискорює митне оформлення.

Прослідковано, сучасні технології, зокрема генеративний штучний інтелект та BI-системи, які дозволяють автоматизувати оцінку митних ризиків, формувати «червоні кластери» та здійснювати пріоритетний контроль критичних товарів. Інтеграція товарознавчих факторів у систему управління ризиками забезпечує диференційований контроль, поєднуючи спрощення митних процедур із високим рівнем митної безпеки та ефективним управлінням зовнішньоекономічною діяльністю.

Ключові слова: товарознавча ідентифікація, критичний імпорт, спрощення, митний контроль, ризик, митна безпека.

Mykytenko Tetiana Vladyslavivna PhD in Economics, Associate Professor, State Tax University, Irpin, https://orcid.org/0000-0002-9479-2517

Chorna Tetiana Mykolaivna PhD (Technical Sciences), Associate Professor, State Tax University, Irpin, https://orcid.org/0000-0001-9923-8737

Solop Anastasia Petrovna applicant for higher education in specialty 073 Management, Educational and Scientific Institute of Economic Security and Customs Affairs, State Tax University, Irpin, https://orcid.org/0009-0003-0824-742X

Ruchka Yevhenii Dmytrovych higher education student in the specialty D7 Trade of the Educational and Scientific Institute of Economic Security and Customs, State Tax University, Irpin

COMMODITY IDENTIFICATION OF CRITICAL IMPORTS IN WAR CONDITIONS: A BALANCE BETWEEN SIMPLIFICATION OF CUSTOMS PROCEDURES AND CUSTOMS SECURITY

Abstract. The critical import mechanism was institutionalized in Ukraine in 2022 as a government response to the need to stabilize the foreign exchange market and ensure the uninterrupted import of strategically important resources during a full-scale aggression.

The mechanism's implementation aimed to rationally use foreign exchange reserves by limiting the import of goods that are not critical to the economy and life support. The list of critical imports was modified in accordance with the needs of the economy and the defense sector.

ISSN 3041-1793 Online

The concept of "critical imports" has become a new element of regulatory policy worldwide, particularly in the EU during the 2022–2023 energy crisis and in Ukraine, has acquired a specific military adaptation.

Critical imports include goods vital for the economy, defense capability, energy security, and the social sphere, including defense equipment, medicines, construction materials, fuel and generators, and materials for critical infrastructure. Its distinctive features include strategic priority, simplified customs procedures, benefits, and enhanced commodity identification, ensuring the accuracy of product characteristics, proper classification, determination of customs value, and country of origin. It is noted that, under simplified customs control procedures, remote commodity identification based on electronic data, photo and video recording, electronic catalogs, and technical documentation is particularly relevant, increasing accuracy and speeding up clearance.

Therefore, modern technologies, in particular generative artificial intelligence and BI systems, enable automated customs risk assessment, the formation of red clusters, and the implementation of priority control of critical goods. The integration of commodity factors into the risk management system ensures differentiated control, combining simplified customs procedures with a high level of customs security and effective management of foreign economic activity.

Keywords: commodity identification, critical imports, simplification, customs control, risk, customs security.

Постановка проблеми. В умовах воєнного стану питання оперативного забезпечення держави критично важливими товарами набуває стратегічного значення. Від ефективності організації їх переміщення через митний кордон залежить безперервність функціонування секторів оборони, медицини, енергетики, логістики та гуманітарного забезпечення. У цьому контексті товарознавча ідентифікація критичного імпорту стає ключовим інструментом забезпечення належного рівня митної безпеки, достовірності декларування та недопущення та попередження зловживань під час застосування пільгових режимів ввезення. Паралельно держава змушена впроваджувати суттєві спрощення митних процедур, спрямовані на прискорення переміщення товарів оборонного та гуманітарного призначення. Це створює ризик виникнення дисбалансу між швидкістю оформлення та ефективністю митного контролю, що може призвести до порушень митних правил, неправомірного використання пільг, приховування реальної кількості та митної вартості товарів.

У таких умовах проблема встановлення оптимального балансу між спрощенням митних процедур та необхідністю збереження високого рівня митної безпеки є надзвичайно актуальною. Зростає роль експертної товарознавчої оцінки, правильного визначення кодів УКТ ЗЕД, виявлення фальсифікацій та недостовірних даних, а також застосування сучасних методів ідентифікації товарів критичного імпорту.

ISSN 3041-1793 Online

Отже, дослідження особливостей товарознавчої ідентифікації критичного імпорту в умовах воєнного стану є актуальним як у теоретичному, так і в практичному вимірі, оскільки спрямоване на удосконалення механізмів митного контролю та забезпечення митної безпеки держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні наукові дослідження проблем ідентифікації товарів у контексті експортно-імпортних операцій представлено у працях О. Пахолюк, А. Дзюбинського, О. Передерія та М. Матросенко, які акцентують увагу на необхідності проведення попередньої ідентифікації окремих груп товарів для забезпечення ефективного та безпечного управління експортними постачаннями [1]. Кваша С. та Савченко С. аналізують економічні інструменти обліково-контрольного забезпечення як елементу механізму ефективного управління товарами критичного імпорту [2]. Боярова О., Савченко Н. проводять комплексний аналіз ролі податкового контролю в управлінні критичним імпортом з урахуванням сучасних викликів глобальної економічної нестабільності та військових дій [3]. Дослідження Т.Корнеєвої [4] присвячені проблематиці вдосконалення митного законодавства, зокрема необхідності чіткого та однозначного визначення термінів критичного імпорту. Водночас питання товарознавчої ідентифікації критичного імпорту з метою досягнення балансу між спрощенням митних процедур та забезпеченням митної безпеки залишаються недостатньо дослідженими.

Тому **метою статті** є обґрунтування теоретичних засад і практичних підходів до товарознавчої ідентифікації критичного імпорту в умовах воєнного стану та визначення механізмів забезпечення оптимального балансу між спрощенням митних процедур і гарантуванням митної безпеки.

Виклад основного матеріалу.

Критичний імпорт - це особлива категорія товарів, ввезення яких у країну є життєво необхідним для забезпечення функціонування економіки, обороноздатності, енергетичної безпеки, соціальної сфери та підтримки стійкості держави в умовах надзвичайних викликів, зокрема воєнного стану та післявоєнного відновлення.

До критичного імпорту, залежно від періоду та рішень уряду, можуть належати: оборонна техніка, військове спорядження та комплектуючі, енергообладнання, паливо та генератори, медикаменти, медичні вироби та засоби першої необхідності, будівельні матеріали для відновлення інфраструктури, сировина та матеріали для безперервної роботи критичної інфраструктури, окремі види продовольства та гуманітарних товарів.

Термін «критичний імпорт» сформувався на початку повномасштабного вторгнення у 2022 році як реакція держави на потребу стабілізації валютного ринку та забезпечення безперебійного ввезення стратегічно важливих ресурсів. Інституціоналізація цього поняття в Україні пов’язана з ухваленням постанови Кабінету Міністрів України №153 від 24 лютого 2022 року «Про окремі питання щодо забезпечення здійснення імпорту» (нині втратила чинність), яка

ISSN 3041-1793 Online

визначила нормативні засади регулювання імпортних операцій у кризових умовах. Ініціювання цього нормативного акта зумовлено необхідністю оперативного реагування держави на економічні та логістичні виклики, спричинені повномасштабною військовою агресією. Запроваджений перелік товарів критичного імпорту визначав можливість придбання іноземної валюти для здійснення зовнішньоекономічних операцій винятково щодо товарних позицій, включених до цього списку.

Структура та зміст переліку критичного імпорту в Україні зазнавали динамічних змін, що відображало адаптацію державної політики до трансформації потреб економіки, оборонного сектору та інфраструктури. Якщо у 2022 році його застосування було одним із ключових інструментів запобігання валютній дестабілізації в умовах суттєвих обмежень імпортної діяльності бізнесу, зокрема щодо продуктів харчування, полімерів, металоконструкцій, сільськогосподарської техніки, то у 2025 році функціональне призначення переліку змінилося - наголос зміщено на забезпечення структурної стійкості економіки, що відобразилось у включенні до критичного імпорту ферментованих продуктів, мінеральної води, зрошувального обладнання, насіння льону, енергетичного обладнання та сировини для текстильного виробництва. Показовим є те, що початково перелік мав обмежений характер, однак протягом перших місяців його дії він був суттєво розширений і охопив близько 90 % товарних груп. Така еволюція засвідчує гнучкість державного регулювання та його здатність оперативно реагувати на виклики воєнного часу й потреби суб'єктів господарювання. У цьому контексті сучасний механізм критичного імпорту в Україні зберігає вагоме значення як інструмент державної економічної політики, спрямований на підтримання макрофінансової стабільності, формування цінової рівноваги на внутрішньому ринку та оптимізацію зовнішньоторговельних потоків.

Для глибшого розуміння ролі критичного імпорту та визначення напрямів його подальшого удосконалення доцільно звернутися до міжнародного досвіду. Країни з розвиненими економіками формують переліки критично важливих товарів, виходячи зі стратегічних потреб, ризиків для національної безпеки та необхідності забезпечення стійкості ланцюгів постачання.

Найбільш показовими у цьому контексті є підходи Європейського Союзу, які вибудували комплексні системи ідентифікації та моніторингу товарів, критичних для функціонування економіки та оборонно-промислового комплексу. Варто підкреслити, що саме поняття «критичний імпорт» стало важливим елементом сучасної регуляторної політики: у ЄС - у відповідь на енергетичну кризу 2022–2023 років [5], тоді як в Україні набуло специфічної адаптації, зумовленої умовами воєнного стану та потребами національної економіки.

Особливість критичного імпорту полягає в тому, що такі товари мають підвищений стратегічний пріоритет, нерідко отримують митні та податкові

ISSN 3041-1793 Online

пільги, оформлюються за спрощеними або прискореними процедурами, а також підлягають посиленій товарознавчій ідентифікації з метою запобігання зловживанням, підміні товарів та контрабанді. Ідентифікація – ототожнювання об'єктів, розпізнавання, встановлення відповідності розпізнаваного об'єкта своєму образу (знаку). У процесі ідентифікації товарів виявляють відповідності досліджуваного товару базовій моделі (зразку), що характеризується тією ж сукупністю показників, або інформації про товар, що подається на маркуванні, в товарно-супровідних або нормативних документах.

У Законі України «Про якість та безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини» наводиться таке визначення поняття ідентифікації: «ідентифікація - процедура підтвердження відповідності органолептичних, біологічних, фізичних та хімічних параметрів і властивостей, специфічних для даного виду харчового продукту, тим параметрам і властивостям, які зазначаються при етикетуванні цього харчового продукту, а також процедура підтвердження загальновизнаної назви даного виду продукт у, торговельної марки та/або комерційного (фірмового) найменування» [6].

Сучасні методів ідентифікації критичного імпорту можна класифікувати на:

- традиційні – документальна перевірка, візуальний огляд, лабораторні тести;
- дистанційні – фото- та відеофіксація, електронні каталоги, електронне декларування;
- аналітичні та цифрові – BI-системи, алгоритми ШІ для класифікації товарів та формування «червоних кластерів»;
- інтегровані методи – комбіновані підходи, що поєднують фізичну, дистанційну та цифрову ідентифікацію.

Товарознавча ідентифікація є ключовим інструментом встановлення достовірних характеристик товару, що забезпечує правильність його класифікації за УКТ ЗЕД, аргументоване визначення митної вартості, ідентифікацію країни походження та інших параметрів, які формують підґрунтя для здійснення митного контролю та оформлення й нарахування митних платежів. «Товарознавча ідентифікація виступає фундаментальним інструментом у системі митного контролю, забезпечуючи верифікацію та достовірність відомостей, заявлених декларантом, що є необхідною умовою для фінансової та правової коректності зовнішньоекономічної діяльності. Правильність визначення ідентифікаційного коду товару напряму впливає на застосування необхідних заходів нетарифного регулювання, визначення ставок мита і, відповідно, повноту стягнення митних платежів» [1]. Товарознавча ідентифікація відіграє ключову роль у забезпеченні ефективного митного контролю та регулюванні критичного імпорту в умовах воєнного стану, адже слугує базовим інструментом достовірного визначення характеристик товарів, що мають стратегічне значення для держави, та забезпечує:

ISSN 3041-1793 Online

- правильну класифікацію товарів згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТ ЗЕД), що впливає на розмір митних платежів і застосування пільг;

- встановлення справжніх якісних, кількісних та функціональних ознак товарів, необхідних для запобігання незаконному переміщенню та фальсифікаціям;

- ідентифікацію країни походження, що є важливою умовою застосування тарифних преференцій, обмежувальних заходів і санкцій;

- оцінку митної вартості, яка має вирішальне значення для достовірності нарахування митних платежів;

- захист внутрішнього ринку та економічної безпеки, оскільки у період воєнного стану критичний імпорт охоплює товари першої необхідності, оборонного призначення та стратегічні ресурси.

У контексті спрощених митних процедур роль товарознавчої ідентифікації лише посилюється, оскільки зменшує інтенсивність контрольних процедур та мінімізує ризики недостовірного декларування, маніпулювання митною вартістю, недостовірного кодування товарів та контрабанди. З огляду на важливість надійного та безперервного забезпечення економіки товарами першої необхідності, механізм критичного імпорту став підставою для запровадження низки процедурних спрощень у сфері митного контролю. У період воєнного стану державна політика спрямована на мінімізацію адміністративних бар'єрів для імпортерів стратегічно важливих товарів, що вимагає прискорення митного оформлення, зменшення обсягу документальних перевірок та оптимізації ризик-орієнтованих процедур.

Саме ці зміни, з одного боку, забезпечують оперативність ввезення необхідної продукції, а з іншого - зумовлюють потребу у ґрунтовному аналізі можливих негативних наслідків, які можуть виникати в умовах спрощеного митного контролю.

Запровадження спрощених процедур митного контролю, хоча й сприяє прискоренню зовнішньоекономічних операцій, зменшує адміністративне навантаження на суб'єктів господарювання, однак супроводжується низкою ризиків, що можуть негативно позначатися на ефективності державного регулювання та рівні митної безпеки.

Таблиця 1

Ризики спрощення митних процедур та їхній вплив на митну безпеку

Проблема	Причини виникнення	Наслідки
Зростання незаконного переміщення товарів	Зменшення інтенсивності інспекцій; скорочення вибірковості митних перевірок	Втрати бюджетних надходжень; зниження митної безпеки; збільшення обігу заборонених або небезпечних товарів

ISSN 3041-1793 Online

Проблема	Причини виникнення	Наслідки
Подання неповних або неточних відомостей	Спрощення митних процедур, що знижує контроль	Недостовірне декларування; мінімізація податкових і митних платежів; зниження прозорості зовнішньої торгівлі
Штучне заниження митної вартості	Менш ретельна документальна перевірка; використання фіктивних документів	Втрати бюджету; спотворення конкуренції; зменшення ефективності митного контролю
Помилкова або навмисно викривлена класифікація товарів	Обмеження обсягу контрольних процедур; недостатня перевірка кодів товару	Неправомірне отримання пільг; зниження ефективності тарифного регулювання; ризик міжнародних торговельних спорів

Урахування зазначених ризиків є важливою умовою формування збалансованої моделі митного регулювання, здатної одночасно забезпечувати прискорення зовнішньоторговельних операцій та підтримувати належний рівень митної безпеки. Проте саме етап товарознавчої ідентифікації в структурі митного контролю є найбільш чутливим до процесів спрощення митних процедур і, у разі його недостатньої опрацьованості, може перетворитися на джерело суттєвих порушень. Це зумовлює необхідність переосмислення та удосконалення підходів до товарознавчої ідентифікації як базового механізму достовірного визначення характеристик товару, що формують основу для подальших митних і фіскальних рішень.

У сучасних умовах воєнного стану, коли оперативність митного контролю повинна поєднуватися з високим рівнем митної безпеки, особливої актуальності набуває застосування технологій дистанційної товарознавчої ідентифікації.

Дистанційна товарознавча ідентифікація - це технологічно забезпечений процес визначення найменування, характеристик, класифікаційних ознак, країни походження та інших параметрів товару на основі електронних даних (фото- та відеофіксації, електронних каталогів, описів, технічної документації), який дає змогу здійснювати митний контроль без необхідності фізичного доступу до товару.

Основні елементи дистанційної ідентифікації включають електронні каталоги та технічні бази даних; високоякісні фото- та відеоматеріали; попереднє електронне декларування; системи аналізу ризиків, що працюють з цифровими даними; онлайн-взаємодію між митницею та суб'єктами ЗЕД. Застосування електронних каталогів товарів, інтегрованих із системами митного контролю, забезпечить можливість швидкого порівняння товарів із

ISSN 3041-1793 Online

наявними референсними зразками. Фото- та відеофіксація, у свою чергу, підвищить точність ідентифікації, оскільки дозволить здійснювати аналіз зовнішніх ознак, маркування, конструктивних особливостей та серійних номерів без необхідності фізичного огляду кожної партії. Це значно скоротить потребу у виїзних експертних оглядах та знизить ризики суб'єктивних помилок. Використання цифрових інструментів надасть змогу збільшити пропускну здатність кордону, мінімізувати часові витрати, знизити навантаження на митні підрозділи та забезпечити більш об'єктивне й доказове визначення характеристик товарів.

Розширення практики подання попередніх відомостей про товар, включно з технічними описами, сертифікатами походження, інвойсами та фотоматеріалами, посилить попередню оцінку ризиків ще до прибуття товару на митну територію та дозволить митним органам ефективніше здійснювати контроль та митне оформлення. Електронне декларування, інтегроване з модулем автоматичного аналізу даних, прискорить процес перевірки та забезпечить прозорість усіх етапів переміщення товарів. Застосування такого підходу сприятиме посиленню електронних процедур митного оформлення та підвищенню ефективності взаємодії між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та митними органами.

З метою подальшого впровадження сучасних технологій для підвищення ефективності митного контролю, зокрема в аспекті товарознавчої ідентифікації критичних товарів, слід запровадити інноваційні інструменти, такі як генеративний штучний інтелект (ШІ) OpenAI від Microsoft та системи бізнес-аналізу (BI). З 2024 року BI-системи Державної митної служби вже щоденно автоматично кластеризують попередні митні оформлення за визначеними критеріями та цільовими показниками, що дозволяє виділяти сукупності індикаторів ризику - комбінації характеристик товарів, які можуть свідчити про потенційні порушення митного законодавства [7]. Відправлення, що відповідають таким критеріям, формують так звані «червоні кластери», що забезпечує пріоритетний контроль та підвищує точність і обґрунтованість рішень митних органів щодо критичних товарів.

Для підвищення ефективності митного контролю та забезпечення безпеки зовнішньоекономічної діяльності пропонується впровадження штучного інтелекту у процес товарознавчої ідентифікації критичних товарів. На етапі визначення цілей та переліку критичних товарів формуватиметься список товарних груп із підвищеним ризиком порушень митного законодавства та визначатимуться ключові характеристичні ознаки товарів, що підлягають контролю. Для збору і підготовки даних будуть використовуватись дані попередніх митних оформлень, інвойси, сертифікати походження, технічні описи та фотоматеріали. Дані структуруватимуться для навчання ШІ, а ризикові та некритичні випадки маркуються відповідним чином. Генеративний ШІ застосовуватиметься для автоматичного аналізу текстових і

ISSN 3041-1793 Online

візуальних характеристик товарів, а моделі машинного навчання - для класифікації та кластеризації товарів за ризиком. BI-системи забезпечить інтеграцію аналітики та формування «червоних кластерів» ризику. Відтак, ШІ інтегрується у систему попередньої оцінки ризиків та дозволяє автоматично виділятиме потенційно ризикові відправлення, спрямовуючи їх на пріоритетний митний контроль у межах системи управління ризиками (СУР).

Система має постійно оновлюватись даними про нові ризики та критичні товарні категорії та здійснювати оцінку ефективності моделі щодо точності і швидкості ідентифікації критичних товарів та її вплив на оптимізацію митних процедур.

Впровадження ШІ у товарознавчу ідентифікацію критичних товарів забезпечить диференційований підхід до митного контролю, сприятиме підвищенню ефективності митного контролю та створюватиме умови для поєднання спрощення процедур і гарантування безпеки.

У контексті забезпечення балансу між спрощенням митних процедур і гарантуванням безпеки, зокрема в аспекті товарознавчої ідентифікації критичних товарів, адаптація СУР виступає ключовим інструментом. СУР передбачає модернізацію підходів до оцінки та контролю потенційних загроз у сфері зовнішньоекономічної діяльності, забезпечуючи диференційований і обґрунтований контроль товарних потоків. Зокрема, вона включає:

- переорієнтацію профілів ризику на контроль «критичних» груп товарів і недобросовісних суб'єктів ЗЕД. Такий підхід дозволяє зосередити ресурси митних органів на найбільш ризикових сегментах товарного потоку та на суб'єктах господарювання, які демонструють ознаки порушень митного або торговельного законодавства. Це сприяє підвищенню ефективності контролю і зниженню адміністративного навантаження на добросовісних учасників ринку;

- використання товарознавчих факторів як ключових індикаторів ризику. Оцінка фізико-хімічних, якісних та інших характеристик товарів дозволяє ідентифікувати потенційні ризики ще на етапі попереднього аналізу документів та підготовки товару до митного оформлення. Інтеграція товарознавчих критеріїв у СУР забезпечує більш точне прогнозування ризикових ситуацій і підвищує обґрунтованість рішень щодо застосування контрольних процедур.

Урахування зазначених ризиків є важливою умовою формування збалансованої державної політики, що поєднує необхідність спрощення зовнішньої торгівлі з підтриманням належного рівня митної безпеки та ефективного контролю.

Висновки. Критичний імпорт є ключовим інструментом державної політики, спрямованим на забезпечення економічної стабільності, обороноздатності та безперебійного функціонування стратегічних секторів у умовах воєнного стану. Його механізм поєднує пріоритетність товарів, спрощені митні

ISSN 3041-1793 Online

процедури, пільги та посилену товарознавчу ідентифікацію, що забезпечує достовірність характеристик товарів, правильність класифікації, визначення митної вартості та країни походження.

Впровадження сучасних технологій, зокрема дистанційної товарознавчої ідентифікації, генеративного ШІ та BI-систем, дозволяє автоматизувати оцінку ризиків, формувати «червоні кластери» та здійснювати пріоритетний контроль критичних товарів. Адаптація системи управління ризиками забезпечує диференційований контроль товарних потоків, інтегруючи товарознавчі фактори як індикатори ризику. Це створює умови для збалансованого поєднання спрощення митних процедур із високим рівнем безпеки та ефективним управлінням зовнішньоекономічною діяльністю.

У майбутньому механізм критичного імпорту та товарознавчої ідентифікації передбачає активне використання сучасних цифрових технологій для підвищення ефективності митного контролю та управління ризиками. До ключових напрямів розвитку належать: використання блокчейну для відстеження ланцюгів постачання стратегічних товарів, що забезпечує прозорість, надійність та незмінність даних про походження, переміщення та обіг критичних товарів, що підвищує довіру до процедур митного контролю та зменшує ризики контрафактних поставок. Подальша інтеграція штучного інтелекту та дистанційних технологій у повсякденну митну практику дозволить автоматизувати процеси ідентифікації, прискорювати обробку документів, підвищувати точність оцінки ризиків та оптимізувати використання ресурсів митних органів. Розширення системи управління ризиками із можливістю прогнозування потенційних кризових сценаріїв дозволить своєчасно виявляти ризикові товарні групи та суб'єктів ЗЕД, підвищуючи оперативність і обґрунтованість контрольних заходів, а також сприяє стабільності зовнішньоекономічних потоків у складних умовах.

Впровадження цих інноваційних підходів створює умови для комплексного поєднання спрощених процедур митного оформлення з високим рівнем безпеки та ефективним управлінням критичним імпортом.

Література:

1. Пахолюк О., Дзюбинський А., Передерій О., Матросенко М. Особливості ідентифікації товарів при здійсненні експортно-імпортних операцій. *Herald of Khmelnitsky national university. Economic sciences*, 2023. - С.146-149. doi: https:// DOI.org/10.31891/2307-5740-2023-324-6-23

2. Кваша, с., Савченко, Н. (2025). Економічні інструменти обліково-контрольного забезпечення для ефективного управління товарами критичного імпорту. *Підприємництво та інновації*, (34), 20-27. URL: https://doi.org/10.32782/2415-3583/34.3

3. Боярова О., Савченко Н. Роль податкового контролю в мінімізації ризиків управління товарами критичного імпорту. *Причорноморські економічні студії. Випуск 90. (2024). 52-59.* DOI: https://doi.org/10.32782/bses.90-8

4. Корнева Т. Деякі питання адміністративно-правового забезпечення митного оформлення критичного імпорту під час воєнного стану // Правові засади організації та

ISSN 3041-1793 Online
здійснення публічної влади: збірник тез V Міжнародної науково-практичної конференції:- Хмельницький (17 червня 2022). Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. с. 178-180. URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/ library/pravovi_ zasady_organizaciyi_ta_zdiysnennya_publichnoyi_vlady_2022.pdf#page=179

5. Hool A., Helbig C., Wierink G. Challenges and opportunities of the European Critical Raw Materials Act. *Mineral Economics.* 3 (37) (2023). Berlin, Heidelberg. P. 661-668. doi:10.1007/s13563-023-00394-y

6. Закон України «Про внесення змін до закону України «Про якість та безпеку харчових продуктів та продовольчої сировини» від 06.09.2005 р. № 2809-IV.- URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2809-15#text (дата звернення 17 грудня 2025 року).

7. Уряд удосконалив ведення митних реєстрів та здійснення митного контролю. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/minfin-uriad-udoskonalyv-vedennia-mytnykh-reiestriv-ta-mytnoho-kontroliu

References:

1. Pakholiuk, O., Dziubynskyi, A., & Perederii, O., Matrosenko, M. (2023). Osoblyvosti identyfikatsii tovariv pry zdiisnenni eksportno-importnykh operatsii. *Herald of Khmelnitsky National University. Economic Sciences*, 6, 146 -149. Retrieved from https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-324-6-23 [in Ukrainian].

2. Kvasha, S., & Savchenko, N. (2025). Ekonomichni instrumenty oblikovo-kontrolnoho zabezpechennia dlia efektyvnoho upravlinnia tovaramy krytychnoho importu. *Pidpryiemnytstvo ta innovatsii*, 34, 20–27. Retrieved from https://doi.org/10.32782/2415-3583/34.3 [in Ukrainian].

3. Boiarova, O., & Savchenko, N. (2024). Rol podatkovoho kontroliu v minimizatsii ryzykiv upravlinnia tovaramy krytychnoho importu. *Prychornomorski ekonomichni studii*, 90, 52–59. Retrieved from https://doi.org/10.32782/bses.90-8 [in Ukrainian].

4. Kostyshyn, N. (2023). Sproshchennia y didzhytalizatsiia mytnykh formalnostei ta protsedur yak dzherelo rozbudovy mytnoho prostoru. *In* Science and technology: problems, prospects and innovations [Proceedings of the 12th International Scientific and Practical Conference, September 1–3, 2023]. CPN Publishing Group.

5. Hool, A., Helbig, C., & Wierink, G. (2023). *Challenges and opportunities of the European Critical Raw Materials Act*. Mineral Economics, 37(3), 661–668. https://doi.org/10.1007/s13563-023-00394-y

6. Verkhovna Rada of Ukraine. (2005). *Zakon Ukrainy "Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy 'Pro yakist ta bezpeku kharchovykh produktiv ta prodovolchoi syrovyny'" № 2809-IV*. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2809-15#text

7. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2024). *Uriad udoskonalyv vedennia mytnykh reiestriv ta zdiisnennia mytnoho kontroliu*. https://www.kmu.gov.ua/news/minfin-uriad-udoskonalyv-vedennia-mytnykh-reiestriv-ta-mytnoho-kontroliu

Дата першого надходження статті до видання: 14.01.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 31.01.2026

Наукові перспективи
Видавнича група

ЖУРНАЛ
Національні інтереси
України

Творимо переможне
майбутнє України разом

2(19)
2026

Військова академія (м. Одеса)

Видавнича група «Наукові перспективи»

Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління

«Національні інтереси України»

№ 2(19) 2026

2026

Military Academy (Odesa)

Scientific Perspectives Publishing Group

All-Ukrainian Assembly of Doctors of Science in Public Administration

«National interests of Ukraine»

№ 2(19) 2026

2026

ISSN 3041-1793 **Online**

УДК **0/3+7/8]:001.31](477)(051)**

DOI: https://doi.org/10.52058/3041-1793-2(19)

“Національні інтереси України”:
науково-практичний журнал. 2026. № 2(19) 2026. С. 1790

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України #1415 від 02.10.2024 журнал включений до Переліку наукових фахових видань України, категорія “Б”, спеціальності: 081 Право; 281 Публічне управління та адміністрування; 256 Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності); 051 Економіка; 052 Політологія

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 10.12.2024 № 1721 журналу присвоєно категорію "Б" зі спеціальностей: К1 Державна безпека; К2 Безпека державного кордону; К6 Забезпечення військ (сил)

Рекомендовано до видавництва Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління (Рішення від 10.02.2026, № 5/2-26)

Програмні цілі журналу: публікація оригінальних наукових статей із найактуальніших питань національної безпека та оборони для розвитку, удосконалення української національної науки та освіти; організація наукових дискусій

Наукове видання включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible *та до міжнародної пошукової системи* Google Scholar

Рік заснування: 2024

Журнал виходить раз на місяць

Згідно Порядку формування Переліку наукових фахових видань України, затвердженого наказом МОН України від 15.01.2018 № 32 ,повнотекстовий доступ до наукових статей Журналу, представлений на платформі «Наукова періодика України» в Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського НАН України та в Національному репозитарії академічних текстів

Ідентифікатор медіа - R40-05711

Редакційна колегія:

Головний редактор:

Братко Артем Володимирович *– доктор військових наук зі спеціальності «Охорона державного кордону», доцент, професор кафедри прикордонної служби факультету безпеки державного кордону Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (Хмельницький, Україна)*

Члени редакційної колегії:

- **Романенко Євген Олександрович** - доктор наук з державного управління, професор, Заслужений юрист України, полковник Центрального науково-дослідного інституту Збройних Сил України, Президент громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління» (Київ, Україна)
- **Катеринчук Іван Степанович** - доктор технічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, учений у галузі озброєння та військової техніки
- **Мисик Анатолій Борисович** - доктор військових наук зі спеціальності охорона державного кордону, професор, професор кафедри національної безпеки та управління факультету підготовки керівних кадрів Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (Хмельницький, Україна)
- **Мосов Сергій Петрович** - доктор військових наук, професор, професор кафедри авіації та авіаційного пошуку і рятування Інституту державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту (Київ, Україна)
- **Козубцов Ігор Миколайович** - доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри бойового застосування підрозділів зв'язку, доцент кафедри військово-гуманітарних дисциплін Військового інституту телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут (Київ, Україна)
- **Помаза-Пономаренко Аліна Леонідівна** - доктор наук з державного управління, начальник наукового відділу проблем державної безпеки навчально-науково-виробничого центру Національного університету цивільного захисту України ДСНС України (Харків, Україна)
- **Агаєв, Фірудін Т.** - доктор технічних наук, професор, професор Інституту інформаційних технологій НАНА, Баку, Азербайджан (Азербайджан)
- **Гайоз Парцхаладзе** - професор кафедри військової інженерії та будівництва Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Грузія)
- **Грегорі Заротіадіс** - доктор економічних наук , професор , декан факультету економіки і політичних наук Університету Арістотеля в Салоніках, Салонікійський університет, (Греція)
- **Тарадуда Дмитро Віталійович** - кандидат технічних наук, доцент, заступник начальника кафедри організації та технічного забезпечення аварійно-рятувальних робіт факультету цивільного захисту Національного університету цивільного захисту України ДСНС України (Харків, Україна)
- **Швець Катерина Павлівна** - доктор наук з державного управління, доцент (Київ, Україна)
- **Потеряйко Сергій Петрович** - доктор наук з державного управління, професор, заступник начальника науково-організаційного відділу Інституту державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту (Київ, Україна)
- **Марутян Рена Рубенівна** - доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри глобальної та національної безпеки Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)
- **Левченко Ігор Славович** - кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри забезпечення пальним та мастильними матеріалами Військової академії (м. Одеса)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори

© Видавнича група «Наукові перспективи», 2026

Національні інтереси України
2(19) 2026
ISSN 3041-1793 Online

ЗМІСТ

РОЗДІЛ «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону»

Акімов О.О., Федорович В.В., Шикула Р.Р., Серга А.І. **21**
ОБМЕЖЕННЯ ПРАВА НА ВІДМОВУ ВІД ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ З МОТИВІВ СОВІСТІ: НАЦІОНАЛЬНА ПРАКТИКА ТА СТАНДАРТИ РАДИ ЄВРОПИ

Берсименко С.П. **42**
ВРАЗЛИВІСТЬ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ ДО АТАК ТА РУЙНУВАНЬ

Бібік А.В. **60**
MESH-АРХІТЕКТУРА ПРОТИ ЗАСОБІВ РЕБ: ЯК ЗАБЕЗПЕЧИТИ ПЕРЕДАЧУ ДАНИХ У СКЛАДНИХ УМОВАХ

Бінькowський О.А., Нікулін М.О. **73**
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ПІДГОТОВКИ ДЕРЖАВИ ДО ОБОРОНИ. СУЧАСНІ ПОГЛЯДИ НА РОЛЬ ДПСУ

Бойко Є.М., Батурко О.В., Березюк В.П. **84**
РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ ІНТЕГРОВАНОГО УПРАВЛІННЯ КОРДОНАМИ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СУМІСНОСТІ З ЄС

Гончаренко Г.А., Галак О.В. **94**
ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ У ВІЙСЬКОВІЙ ОСВІТІ: ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ДИРЕКТИВИ NATO Bi-SC 075-007

Граменко С.В., Чмир В.М. **106**
СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ РЕМОНТУ ТА МОДЕРНІЗАЦІЇ ОЗБРОЄННЯ І ТЕХНІКИ ДПСУ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ

Гриценко А.Ю. **119**
ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ РОЗВІДКИ, СПОСТЕРЕЖЕННЯ ТА ДОРОЗВІДКИ В ОБОРОННИХ ОПЕРАЦІЯХ СИЛ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Національні інтереси України
2(19) 2026
ISSN 3041-1793 Online

Зелінська Г.О., Цап'юк Н. **1203**
ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА: ЗАЛУЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У ПЕРІОД ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ З ВРАХУВАННЯМ ПОВЕДІНКОВИХ ЧИННИКІВ

Кадикова І.М. **1214**
ІНСТИТУЦІОНАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ІНКЛЮЗИВНИМИ СОЦІАЛЬНИМИ ПРОГРАМАМИ В ОРГАНІЗАЦІЯХ

Микитенко Т.В., Чорна Т.М., Солоп А.П., Ручка Є.Д. **1226**
ТОВАРОЗНАВЧА ІДЕНТИФІКАЦІЯ КРИТИЧНОГО ІМПОРТУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: БАЛАНС МІЖ СПРОЩЕННЯМ МИТНИХ ПРОЦЕДУР ТА МИТНОЮ БЕЗПЕКОЮ

Мусянович О.А. **1238**
СОЦІАЛЬНІ ОБМЕЖЕННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИЩЕНОСТІ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Нікітін А.М. **1249**
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ, ЕКОЛОГІЧНІ ТА ТЕХНОЛОГІЧНІ СКЛАДОВІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ МІСТ

Петльована Л.А. **1263**
ІНСТИТУЦІЙНІ ПЕРЕДУМОВИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ В АГРОБІЗНЕСІ УКРАЇНИ

Петренко Л.М., Худіков П.В. **1276**
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА: МОЖЛИВОСТІ І РИЗИКИ

Плуталов С.І. **1288**
ЧИННИКИ ЗРОСТАННЯ ТА ОБМЕЖЕННЯ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОЇ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНІВ

Тимощук О.О. **1301**
МУЛЬТИПЛІКАТИВНИЙ АНАЛІЗ КОНКУРЕНТНИХ ПОЗИЦІЙ СЕРЕДЗЕМНОМОРСЬКИХ ДЕСТИНАЦІЙ

Хавич А.Р. **1314**
ТРАНСФОРМАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВІ ЧЕРЕЗ УСПІШНУ РЕАЛІЗАЦІЮ ПРОЕКТІВ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА